

महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे-४११००४

परिपत्रक क्रमांक रा.मं/पापुअ/पापुई/संशोधन/इ.९वी पुनर्रचित अभ्यासक्रम /
मूल्यमापन योजना/३६२५ दिनांक-१२/०७/२०१७.

- संदर्भ : १) या कार्यालयाचे परिपत्रक क्र.रा.मं/पापुअ/पापुई/संशोधन/इ.९वी पुनर्रचित अभ्यासक्रम/
विषय योजना व तासिका नियोजन/२२२७ दिनांक २७/०४/२०१७
२)शासनाचे पत्र क्र.संकीर्ण-२०१७/प्र.क्र.१७/एसडी-२ दिनांक ७/७/२०१७

या परिपत्रकान्वये महाराष्ट्र राज्यातील सर्व मान्यताप्राप्त माध्यमिक शाळाप्रमुखांना कळविण्यात येते की, इ.९वी च्या सर्व विषयांचा अभ्यासक्रम पुनर्रचित करण्यात आलेला आहे. त्या अनुषंगाने पाठ्यपुस्तके तयार करण्यात आलेली आहेत. त्यांची अंमलबजावणी इ.९वी साठी शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून सुरु होत आहे. इ.९वी साठी प्रथमच अभ्यासक्रम व पाठ्यपुस्तके याबाबत **विद्याप्राधिकरण** यांचेमार्फत कार्यवाही होत आहे. अभ्यासक्रम पुनर्रचनेच्या अनुषंगाने विषय रचनेत झालेला बदल व त्या अनुषंगाने विषय योजना व तासिका नियोजन या कार्यालयाच्या संदर्भिय परिपत्रक क्र.१ अन्वये सर्व माध्यमिक शाळांना कळविण्यात आलेले आहे. शासनाचे संदर्भिय पत्र क्र.२ अन्वये इ.९वी मूल्यमापन योजनेस मान्यता दिलेली असून इ.९वी साठी खालीलप्रमाणे मूल्यमापन योजना (शैक्षणिक वर्ष सन २०१७-१८ पासून) लागू राहिल.

१) भाषा विषय-

भाषा विषय योजनेत प्रथम भाषा, द्वितीय भाषा (संपूर्ण किंवा संयुक्त) व तृतीय भाषा येतात. १०० गुणांच्या भाषा विषयामध्ये १०० गुण लेखी परीक्षेसाठी राहतील तर ५० गुणांच्या संयुक्त भाषा विषयासाठी प्रत्येकी ५० गुण लेखी परीक्षा अशी विभागणी राहिल. तोंडी परीक्षा गुण विभागणी प्रचलित पध्दतीप्रमाणे राहणार नाही.

२) **गणित (बिजगणित व भूमिती (भाग१ व भाग२))** :-हा विषय १०० गुणांचा राहिल १०० गुणांमध्ये ८० गुण लेखी परीक्षा व २०गुण अंतर्गत मूल्यमापनासाठी राहतील. त्यामध्ये बिजगणित- ४० गुण +भूमिती ४० गुण याप्रमाणे ८० गुणांची लेखी परीक्षेसाठी विभागणी राहिल व २० गुण अंतर्गत मूल्यमापनासाठी राहतील. या विषयासाठी प्रचलित पद्धतीप्रमाणेच २ स्वतंत्र प्रश्नपत्रिका व उत्तरपत्रिका राहतील.

३) **विज्ञान आणि तंत्रज्ञान** :- विज्ञान आणि तंत्रज्ञान या विषयासाठी प्रचलित पध्दतीप्रमाणे ८० गुण लेखी परीक्षा व २० गुण प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी राहतील. ८० गुणांमध्ये विभाग १ = ४० गुण व विभाग २ = ४० गुण अशी विभागणी राहिल.

४) **सामाजिकशास्त्रे** :- इतिहास+राज्यशास्त्र व भूगोल या विषयासाठी १०० गुणांमध्ये या विषयाच्या गुणांची विभागणी इतिहास=४० गुण + राज्यशास्त्र= २० गुण व भूगोल=४० गुण याप्रमाणे लेखी परीक्षेसाठी एकूण १०० गुणांची परीक्षा राहिल. इतिहास व राज्यशास्त्र आणि भूगोल अशा दोन स्वतंत्र प्रश्नपत्रिका व उत्तरपत्रिका राहतील.

५) शिक्षण व्यवसायाभिमुख व्हावे या दृष्टीने “राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान” (RMSA) अंतर्गत “National Skill Qualification Framework” (NSQF) चे इ.९वी-१०वी स्तरावर एकूण १० विषय सुरु करण्यात आलेले असून, हे विषय शासन आदेशानुसार इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेतील विद्यार्थ्यांना द्वितीय भाषा अथवा तृतीय भाषा अथवा सामाजिकशास्त्रे या विषयास पर्याय म्हणून तर इंग्रजी व्यतिरिक्त इतर उर्वरित माध्यमाच्या विद्यार्थ्यांना द्वितीय भाषा अथवा सामाजिकशास्त्रे या विषयास पर्याय म्हणून निवडता येतील. सदर विषय राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान यांनी ज्या निवडक शाळांना NSQF चे विषय सुरु करण्यास परवानगी दिलेली आहे त्यांनाच विषय सुरु करता येतील याची नोंद घ्यावी.

प्रचलित पूर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रम (V1,V2,V3) यास “Pandit Sundarlal Sharma Central Institute Of Vocational Education, Bhopal” (PSSCIVE) यांची मान्यता असल्याने व त्यास शालेय शिक्षण विभागाने मान्यता दिलेली असल्याने “ नॅशनल स्किल क्वालिफिकेशन फ्रेमवर्क” (NSQF) च्या विषयाप्रमाणेच भाषा व सामाजिकशास्त्रे या विषयास पर्याय म्हणून अभ्यासता येतील. परंतु हे विषय घेण्यास व्यवसाय शिक्षण संचालनालयाने ज्या माध्यमिक शाळांना मान्यता दिलेली आहे त्याच माध्यमिक शाळांना हे विषय निवडता येतील. याची अंमलबजावणी इ.९वी साठी शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ व इ.१०वी साठी शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून होईल याची नोंद घ्यावी.

NSQF चे व्यवसाय विषय :- NSQF प्रमाणे PSSCIVE ने तयार केलेले व्यवसाय विषय (ट्रेड) केंद्रशासनातर्फे “राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान” (RMSA) अंतर्गत शासकीय माध्यमिक शाळांमध्ये सुरु करण्यात आलेले आहेत.त्या विषयासाठी १०० गुण राहतील त्यामध्ये ३० गुण लेखी परीक्षा व ७० गुण प्रात्यक्षिक परीक्षा याप्रमाणे राहतील. सदर विषय कोणत्याही माध्यमिक शाळांना परस्पर सुरु करता येणार नाही

राष्ट्रीय माध्यमिक शिक्षा अभियान या अंतर्गत सुरु झालेल्या व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या विषयांच्या खालील (इ ९ वी साठी) यादीतील कोणताही एक विषय शाळांना निवडता येईल.

अ.क्र.	विषयाचे नाव
१	मल्टी स्किल फाऊंडेशन कोर्स(८१)
२	ऑटोमोबाईल सर्व्हिस टेक्निशियन(८२)
३	रिटेल मर्चंडायझिंग(८३)
४	हेल्थकेअर जनरल ड्यूटी असिस्टंट(८४)
५	ब्युटी अँड वेलनेस (८५)
६	फिजिकल एज्युकेशन अँड स्पोर्ट्स (८६)
७	टूरिझम अँड ट्रॅव्हल (८७)
८	अॅग्रिकल्चर(८८)
९	मिडिया अँड एन्टरटेनमेंट (८९)
१०	बँकिंग अँड फायनान्शियल सर्व्हिस (९०)

प्रचलित पूर्व व्यवसाय अभ्यासक्रम V1,V2,V3 या विषयांसाठी खालीलप्रमाणे चार विषय असतील.

- १) मूलभूत तंत्रज्ञानाची ओळख (IBT) / मल्टी स्किल फाऊंडेशन कोर्स
- २) मेकॅनिकल टेक्नॉलॉजी
- ३) इलेक्ट्रिकल टेक्नॉलॉजी
- ४) इलेक्ट्रॉनिक्स टेक्नॉलॉजी

उपरोक्त चार विषयांपैकी कोणताही एक विषय निवडता येईल.या ४ विषय निवडणाऱ्या विद्यार्थ्यांना वरील १० विषयातून विषयाची निवड करता येणार नाही. पूर्व व्यावसायिक अभ्यासक्रमाची अंमलबजावणी प्रचलित NSQF च्या पध्दतीप्रमाणेच राहिल. ज्या शाळांना V1,V2,V3 या व्यवसाय अभ्यासक्रमाची परवानगी आहे, त्यांनाच उपरोक्त विषयातील एका विषयाची निवड करता येईल.(इ.९वी करीता शै.वर्ष २०१७-१८ साठी मुख्य विषय म्हणून करावयाची आहे.)त्यामुळे शैक्षणिक वर्ष २०१७-१८ पासून इयत्ता ९ वी साठी हे विषय श्रेणी विषय म्हणून राहणार नाहीत. NSQF मधील मल्टी स्किल फाऊंडेशन कोर्स (८१) हा विषय व प्रचलित अभ्यासक्रमातील मूलभूत तंत्रज्ञानाची ओळख(V1) ह्या विषयांचा अभ्यासक्रम जरी सारखा असला तरी NSQF अंतर्गत शाळांना हा विषय मल्टी स्किल फाऊंडेशन कोर्स म्हणून तर प्रचलित पूर्व व्यवसाय अभ्यासक्रमाच्या शाळांनी मूलभूत तंत्रज्ञानाची ओळख म्हणूनच घ्यावयाचा आहे. दोन्ही विषयांसाठी सांकेतांक (८१) राहिल.

NSQF व्यवसाय अभ्यासक्रम-(१०वी च्या) व पूर्व व्यवसाय अभ्यासक्रम इ.-९वी (एकूण ४ विषय) माध्यमिक स्तर-इ.९ वी NSQF विषयांची मूल्यमापन योजना स्वतंत्रपणे यापूर्वीच कळविलेली आहे. इ.९ वी प्रथम व द्वितीय सत्रातील इतर परीक्षा शालेय स्तरावर सरावासाठी घ्याव्यात मात्र NSQF च्या विषयांसाठी इ.९ वी परीक्षा प्रश्नपत्रिका मंडळामार्फत शाळांना पुरवून शालेय स्तरावर परीक्षा व इ.९ वी चा वार्षिक निकाल हा फक्त अंतिम परीक्षेवरच काढण्यात यावा असे कळविण्यात आलेले होते. तसेच NSQF व पूर्वव्यवसाय अभ्यासक्रम यांच्या विषयाची इयत्ता ९ वी ची मूल्यमापन योजना खालीलप्रमाणे राहिल.

* प्रथम सत्र

चाचणी परीक्षा १-	२० गुण
प्रात्यक्षिक परीक्षा -	३० गुण
लेखी परीक्षा -	५० गुण (८० गुणांची परीक्षा घेऊन ५० गुणात रूपांतर करणे)
एकूण -	१०० गुण

* द्वितीय सत्र

चाचणी परीक्षा २-	०५ गुण (२० गुणांची परीक्षा घेऊन ०५ गुणात रूपांतर)
लेखी परीक्षा -	३० गुण (८० गुणांची परीक्षा घेऊन ३० गुणात रूपांतर करणे)

प्रात्यक्षिक परीक्षा-	३० गुण
टर्म वर्क/जरनल-	०५ गुण
प्रोजेक्ट -	१० गुण

तोंडी परीक्षा- १० गुण
प्रत्यक्ष निरीक्षण १० गुण(प्रात्यक्षिक परीक्षा दरम्यान घेतलेली सुरक्षितता व स्वच्छता इ.)
एकूण - १०० गुण
प्रथम सत्र + द्वितीय सत्र = एकूण २०० गुण = २००/२ = १००

शालेय विषय (श्रेणी विषय)

श्रेणी विषयाची लेखी परीक्षा राहणार नाही.

- I) आरोग्य व शारीरिक शिक्षण :- शारीरिक शिक्षणाचे मूल्यमापन अभ्यासक्रमावर आधारित राहिल.
- II) स्व-विकास व कलारसास्वाद:- माध्यमिक स्तरावर “स्व-विकास व कला रसास्वाद” हा श्रेणीविषय २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षापासून सुरु करण्यात आलेला असून या विषयाच्या पाठयपुस्तकात नमूद केलेल्या उपक्रमानुसार क्षमताचे मूल्यमापन केले जावे.
- III) संरक्षणशास्त्र/एम.सी.सी.(फक्त इ.९वी साठी)/ स्काऊट- गाईड/नागरीसंरक्षण व वाहतूक सुरक्षा/ एन.सी.सी./ यापैकी कोणताही एक विषय शाळेने आपल्या सोईनुसार निवडावा संरक्षणशास्त्र या वैकल्पिक स्वरूपातील विषयाच्या अभ्यासक्रमाची व शैक्षणिक साहित्याची या शैक्षणिक वर्षासाठी म्हणजे २०१७-१८ साठी पुनर्रचना करण्यात आली आहे. या विषयाच्या पाठयपुस्तकात नमूद केलेल्या उपक्रमानुसार क्षमताचे मूल्यमापन करावे. एन.सी.सी.,एम.सी.सी.,नागरी संरक्षण व वाहतूक सुरक्षा व स्काऊट-गाईड या विषयांचे मूल्यमापनही क्षमतांनुसार करण्यात यावे.

इ.१०वी प्रचलित मूल्यमापन पध्दतीत कोणताही बदल नाही. इ.९वी सविस्तर मूल्यमापन योजना स्वतंत्र परिपत्रकान्वये सर्व शाळांना यथावकाश कळविण्यात येईल.

वरील सर्व सूचना आपल्या विद्यालयातील सर्व शिक्षक, विद्यार्थी व पालक यांच्या निदर्शनास आणून परिपत्रकानुसार कार्यवाही करण्यात यावी. सदर परिपत्रक मंडळाच्या www.mahahsscboard.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.

स्वाक्षरीत
(कृष्णकुमार पाटील)
सचिव
राज्यमंडळ, पुणे ०४

प्रति,

विभागीय सचिव, पुणे, नागपूर, औरंगाबाद, मुंबई, कोल्हापूर, अमरावती, नाशिक, लातूर, कोकण विभागीय मंडळ यांना कळविण्यात येते की, उपरोक्त परिपत्रक आपल्या विभागीय मंडळाच्या कक्षेतील सर्व मान्यताप्राप्त माध्यमिक शाळा प्रमुखांना त्वरित पाठविण्याची व्यवस्था करावी.

प्रत माहिती व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी:

- १) विभागीय शिक्षण उपसंचालक, सर्व विभाग.
- २) सर्व शिक्षणाधिकारी(माध्यमिक), जिल्हा परिषद

प्रत माहितीसाठी सविनय सादर:

- १) मा. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-३२.
- २) मा.आयुक्त शिक्षण, शिक्षण आयुक्त कार्यालय, मध्यवर्ती इमारत, पुणे
- ३) मा.शिक्षण संचालक, (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, शिक्षण संचालनालय, मध्यवर्ती इमारत,
पुणे-४११००१
- ४) मा. संचालक, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, सदाशिव पेठ, कुमठेकर मार्ग,
पुणे- ४११०३०
- ५) मा.संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ,
बालभारती, सेनापती बापट मार्ग, पुणे-४११००४